

VRELO

Leto IV. Št. 1 (33)

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI ZDRAVILIŠČA ROGAŠKA SLATINA

Januar 1976

Peticija,

ki jo sprejemamo delavci vseh temeljnih organizacij združenega dela in skupnih služb pri Zdravilišču Rogaška Slatina, zbrani na svoji letni sindikalni konferenci dne 27. novembra 1975, in jo naslavljamo na

REPUBLIŠKO SKUPNOST ZA CESTE SR SLOVENIJE,
Ljubljana, Titova 64

Neposreden povod za formalni sprejem naše reakcije, vsebovane v tej peticiji, je v dejstvu, da osnutek srednjeročnega programa rekonstrukcij in gradenj republiške cestne mreže za obdobje 1976—1980 ne vsebuje gradnje obvozne ceste za Zdravilišče Rogaška Slatina.

Začuden smo, ker zagotovila, danega v prejšnjem planškem obdobju, da bo gradnja obvoznice sprejeta v naslednjem programu, v tem aktu ne najdemo. Ob sprejemanju plana za leto 1971—1975 so nam namreč zagotavljali, da so sredstva za izdelavo načrtov zagotovljena in da jih bodo takoj po letu 1970 pričeli izdelovati. Ko smo se pred dvema letoma zanimali, kako je z načrti, nam je bilo rečeno, da so v izdelavi.

Republiška cesta, ki vodi skozi zdraviliški center, je že dobrih deset let objekt, ki onemogoča razvoj elementarnih pogojev za zdraviliško dejavnost. Skrajno neugodne posledice kontinuiranega tranzitnega motoriziranega prometa občuti neposredno skoraj polovica naših hotelskih zmogljivosti, posredno pa še nadaljnjih 30 odst. teh objektov.

Znano je, da se v našem zdravilišču zdravijo bolniki, med katerimi je mnogo udeležencev NOV in povojne graditve, ki imajo zrahljane živce in ne morejo prenašati tega nemira. Kar razumeti ne morejo, da ne uspemo doseči predstavitev. Doslej smo jih dokaj uspešno tolažili, da so načrti že v izdelavi in bo tako problem v naslednjih letih rešen. Nesporna je tudi ugotovitev, da ima naše zdravilišče med vsemi jugoslovanskimi zdravilišči najvišji odstotek tujih obiskovalcev. Jugoslovanskemu gospodarstvu daje neposredno okoli 2.100.000 ameriških dolarjev deviznega priliva. Že nekaj let nam ni omogočeno sprejemanje večjega števila teh obiskovalcev, ker odločno odklanjajo nastanitev v objektih, ki ležijo ob tranzitni cesti. Ta pojav je neshetokrat dokumentiran v poslovni korespondenci.

Nahajamo se v območju, ki je gospodarsko med najmanj razvitimi v republiki. Tudi v danem primeru se ne bi mogli vključiti ob pogoju 50-odstotne lastne udeležbe. Tukajšnje gospodarstvo poleg že sprejetih obveznosti za lokalne infrastrukturne objekte — komunala, šola, otroško varstvo, zdravstveni dom — tolikšne obveznosti objektivno ne more sprejeti.

Vztrajanje na teh propozicijah bi nas nevarno odmaknilo za nedogledno obdobje od te za nas življenjsko pomembne rekonstrukcije obstoječe cestne trase.

Pripravljeni pa smo, da se bodo po svojih močeh prizadevali za sprejem posojila za izgradnjo slovenskih cest in prispevali svoj delež.

Ni dvoma, da so v naši vlogi vsebovani objektivni kazalci, ki opravičujejo akcijo v lokalnem in nič manj v družbenoekonomskem interesu.

Letos dva tridesetletnika

Ob letošnjem praznovanju Dneva republike v naši delovni organizaciji sta dva naša delavca prejela priznanje za tridesetletno neprekinjeno delo v Zdravilišču:

ANGELA BLAZINA, šefinja kuhinje v restavraciji Bohor, in

FRANC OGRIZEK, direktor TOZD Polnilnica.

Za Angelco Blazinovo velja, da vse z mirom in potrpežljivostjo opravi. Delo v tej kuhinji je bilo do letos zelo naporno. Vedno je trdila, da bo že boljše. Vse naenkrat se ne da urediti. Moramo malo potrpeti. Pa je dočakala. Kuhinja je bila lepo modernizirana. Boljše pogoje dela v njej zna ona najbolj ceniti.

Ogrizek je oče razvoja po tehnološki plati v polnilnici od 1,5 milijona steklenic pa vse do 40 milijonov napolnjenih steklenic in obrata za komprimiranje ogljikove kisline. Polnitev je potekala včasih, bi rekli, v nemogočih pogojih. Pa ne za tovariša Ogrizka. Vedno je našel tehnično, včasih tudi improvizirano rešitev. Besed »ne gre« ali pa »ne bo šlo« ni v njegovem besednjaku.

K častitljivemu jubileju jima še enkrat čestitamo.

Upravičeno smemo pričakovati, da boste uvrstili izgradnjo obvozne ceste za ta del republiške ceste v srednjeročni program izgradnje cest 1976—1980.

Delavci TOZD in OSS

Zdravilišča Rogaška Slatina

ANTON TURNŠEK,

predsednik zbora sindikalne podružnice

Stanje osnovnih sredstev v TOZD zdraviliška dejavnost

VPRAŠANJA PRED DELOVNIMI NALOGAMI V PRVEM LETU SREDNJEROČNEGA PLANA ZA OBDOBJE 1976—80.

»Glavni cilji delavcev v Zdravilišču, ki združujejo svoje delo, niso vezani le na posamezno obdobje in so opredeljeni z uspešnim poslovanjem, skladnim razvojem vseh dejavnosti in utrjenimi socialističnimi samoupravnimi odnosi v združenem delu.« Tako je zapisano v proklamaciji v našem srednjeročnem planu.

V planu smo se zavezali, da bomo povečevali število nočitev po stopnji 4,6. Skladno s porastom nočitev se bo dvigalo tudi število zdravstvenih storitev, penzionov in ostalih oblik realizacije dohodkov. Po tej prognozi bi morali doseči v letu 1976 že okoli 13.000 nočitev več kot v letu 1975. Že sedaj je jasno, da ne bomo imeli več ležišč kot v tem letu. Plansko nalogo bi pa lahko izpolnili z večjim »izplenom« nočitev v mesecih januar — februar, potem med 20. junijem in 20. julijem, ko je število nočitev vedno pod normalo in seveda v novembru in decembru. V tem leže časovne rezerve, ki se objektivno dajo bolj aktivirati. Propagandna in prodajna služba bosta morali močno povečati svojo aktivnost, da bomo to možnost lahko uspešno izkoristili.

Odločujoči dejavnik pri proizvodnji so osnovna in delovna sredstva. TOZD zdraviliška dejavnost upravlja z največjim delom osnovnih sredstev v zdraviliški organizaciji združenega dela. Bežen pogled v bilanco nam pove, da so naša osnovna sredstva močno odpisana. V ljudskem jeziku bi rekli, da so zastarela pa tudi fizično in tehnično dotrajala. Ta trditve ne velja povsem za objekte, ki so bili zgrajeni pred 10 leti. Takšno stanje pa nas tembolj zavezuje, da posvečamo še večjo skrb njih negi in funkcionalni sposobnosti za opravljanje naše dejavnosti. To pa je povezano z visokimi stroški, ki jih moramo izdajati iz tekočih dohodkov. Zamujanje pri tem povzroči dvojne neugodne posledice. Prvič, odlaganje potrebnih vzdrževalnih del nas z vso resnostjo opozarja, da moramo to urediti v naslednjem letu. Ne vzdrževanje del stavbe, naprave, stroja itd. se ne da izločiti, pač pa se še bolj poškoduje. Tudi ne daje polnovrednega učinka.

Drugič, odloženo investicijsko vzdrževanje se do naslednjega leta po intenzivnosti škode podvoji. Ob nenehni prisotnosti inflacije pomenijo, da bo popravilo v naslednjem letu dražje.

V letu 1975 smo malo izvršili na področju investicijskega

vzdrževanja. Pomanjkanje finančnega načrta za porabo investicijskih vzdrževalnih stroškov nas je opozarjalo na oprezno naročanje popravil in nadomestitev. Do 30. 9. 1975 smo porabili le okrog 290.000 din. V primerjavi z neodpisanim delom OS pa je to le kakšen promile.

Racionalno vzdrževanje osnovnih sredstev štejemo med zapovedi dobrega gospodarjenja. To nam predstavlja deblo, na katerem sloni naša lestev.

Bežen pregled o fizičnem stanju naših osnovnih sredstev nam odkriva naslednje ugotovitve: Terapija, stara komaj deset let, že terja, bi rekli malo generalno popravilo. Kovinski montažni deli so potrebni novih vijakov. Zunanje stene in vezni nosilci ne tesnijo proti zunanjim vremenskim razmeram. Naprave in napeljave za dovod parne energije, črpalke, bojlerji za mineralno vodo, rezervoarji, impregnatorji, ki jih že nekaj časa »krpamo«, kličejo po nadomestitvi. Talne obloge, stopnišča in podobno ne dajejo estetskega videza. Prezračevalne naprave ne delujejo. Severna fasada celo ni vodotesna proti padavinam. Voziček na zunanjih fasadah ne deluje. Omogočal bi nam večkrat na leto in mnogo cenejše čiščenje zunanjih okenskih površin. Okenske zavesa bi morale menjati. Nekaj oddelkov v hidroterapevtskem obratu je še nedokončanih. Usposobitev teh bi povečala število fango in mineralne kopeli. Oboje naši zdravniki močno programirajo pacientom.

Pivnica ustreza estetskim in funkcionalnim zahtevam. Agresivnost mineralnih vod pa povzroča prekomerno uničevanje naprav. Oprema je mnogokje že dotrajala. Z dodatnim dvigalom je odpravljena vrzel za prevoz pacientov do oddelkov.

K popestritvi in posodobitvi naših zdravstvenih programov bodo v mnogočem pripomogli gastroskopsko-endoskopski oddelki, nova rentgenska aparatura in igrišča v športnem parku.

Drugi del osnovnih sredstev TOZD zdraviliška dejavnost je v funkciji pri izvrševanju zdraviliško gostinskih storitev. Zgovoren je podatek, da je večina teh stavb izza druge polovice 19. in začetka tega stoletja. Med obema vojnama sta bila zgrajena le hotela Boč in Slovenski dom, dočim je bil hotel Bohor nadgrajen za sobe. Temu ustreza tudi zunanji videz in notranja oprema oziroma ureditev prostorov. Pri obnovi tega smo mnogo naredili

v preteklih desetih letih. V nastanitvenem delu smo s tem pridobili (brez H. Donat) 751 postelj v centralno ogrevanih sobah in 375 postelj, ki imajo zasebne sanitarije (WC in kopalnice oz. prhe). Vse kuhinje so usposobljene za pripravo različnih vrst dietne prehrane. Normalna zmogljivost je prirejena za prehranjevanje od 100 do 500 abonentov vsak dan. Skladiščni prostori za raznolika živila in pijače ustrezajo povsem v štirih obratih, ki imajo dovolj hladilnih prostorov. Težiti moramo k ureditvi centralnih pripravljalnic za dnevno predelavo svežega mesa, zelenjave in sočivja za vse obrate. Razbremenili bi kuhinje tega dela in zmanjšali fond delovnih ur. Pripravljalnice bi morale biti opremljene s sodobnimi stroji in napravami, ki bi odločno razbremenile človeško delo pri pripravljanju.

Recepnciji v Pošti in v Styriji moramo čimprej združiti v za to določenem prostoru v Tržaškem domu. Tekoče kroženje poslovnih vesti in odločitev je onemogočeno zaradi zastarelih telefonskih naprav. Teleks je v uporabi za vse zdraviliške sektorje. Gostom že težko ustrežemo, če žele hitro vzpostaviti zveze. Morali bi namestiti še enega, morda bi bilo najprimernejše v hotelu Donat.

Kaj bi po vsem tem morali letos nujno urediti in nabaviti? To vprašanje je zelo zapleteno. Smo priča velikih naprov, ki jih je sprožila vsa naša družbena skupnost za brzdanje inflacije, umirjanje cen, da bi zagotovili standard našim ljudem. Sredstva za doseg tega cilja so močno poudarjena v zmanjšanju investicijske porabe. Nič manj pa ni pereče vprašanje relativnega uravnoteženja naše zunanje trgovinske menjave. Moramo manj uvažati in več izvažati. Tu je tudi ključ za stabilnejšo vrednost dinarja.

Instrumenti so znani. Investiranje je možno le ob pogojih plačevanja polgov v višini 50% (znane so že nekatere oprostitve). To pa praktično podraži investicijo za polovico (plus izguba na obrestih) in prav toliko zmanjša denarni del, namenjen za razširjeno reprodukcijo. Uvoz je omejen s številnimi režimskimi instrumenti kot so to: soglasja, dovoljenja, splošne prepovedi, omejitve pri deviznih kvotah itd. Poleg teh zunanjih vplivov pa ni nič manjši naš lastni. Akumulacija je obremenjena s prevzetimi pogodbenimi ob-

veznostmi. Cena za naše storitve pa komaj sledi podražitvam materiala, storitev, višjim osebnim dohodkom, prispevkom družbenih skupnosti itd.

Vodje vseh organizacijskih enot so skrbno pripravili seznam potrebnih vzdrževalnih del in nabav. Ustavili bi se le pri investicijah in ne pri investicijskem vzdrževanju:

ZDRAVSTVO: Nabaviti štiri impregnatorje za ogljikove kopeli, centrifugo, aparaturu za štiricelične kopeli, fotometer, pomivalni stroj za kozarce, nove zavesa. Usposobiti 4. in 7. etažo za povečanje fango in mineralnih kopeli. Novi boksi za fango, dokončati kabinet za rentgen, popravilo rezervoarjev.

HOTELI: Ureditev centralne recepcije s potrebno opremo, obnovitev nekaterih fasad (Styria, Slatinski dom), napeljava centralne kurjave v H. Trst, telefonija, teleks, vozički za prevoz prtljage. V restavracijah dokupiti 4 servisne vozičke, hladilno komoro v Soči za zelenjavo, razne kuhinjske stroje, mešalce, okrog 25 omarič, mize, stole, ekspreso kuhaličke, registrske blagajne, sedežne garniture, senčnike za terase, mehanografske aparate. Zamenjati svetlobne napise, posteljne vložke (nekaj sto kosov), odeje, sesalce za prah, preproge. Usposobiti dvigala v H. Boč, Slovenski dom, Strosmajerjev d., ki so neuporabna, novo dvigalo v H. Zagrebški dom.

HOTEL DONAT: kombibus, stroj za pranje osebne perila, servisni grelci, TV sprejemniki, pianino, razne kuhinjske aparature, aparatura za disco-bar, barske garniture sedežnice, aparat za pripravo sladoleda, naprava za dezinficiranje nog ob vstopu v bazen, kiper za peko krovov, zunanji napisi ob cestah za dostop k hotelu, cestna razsvetljava.

Splošna ugotovitev, ki je ne smemo prezreti, je, da so bila nekatera obrtniška dela v tem hotelu zelo površno izvršena. Po nepopolnem letu obratovanja odpadajo položene ploščice v hladilnicah, robniki ob tleh, uničene so skoraj vse balkonske, ker so bile neustrezno programirane, odlepljene so tapete, odpadajo plošče stiropor, ker so bile prilepljene le z lepilnim trakom (!), okviri steklenih površin navzven niso sklenjeni in toplota odhaja iz notranjih prostorov. Imeli smo dve veliki poplavi v kletnih prostorih, ker ni bila urejena alarmna naprava ali kaj slič-

Razmišljanje o kulturi v Rogaški Slatini

(nadaljevanje in konec)

Če bi bila razstavna dejavnost v Rog. Slatini omogočena vsestranska in že omenjena dejavnost in bi ji bili namenjeni ustrezni prostori (Stara direkcija, Stritarjev dom ipd.), bi bila priporočljiva tudi čajnica. V primerno urejeni čajnici bi bilo treba uvesti posebno obliko estetske postrežbe. Tuji stalno ugotavljajo, da pri nas ne znamo pripravljati čaja, zakaj v naši tradiciji pomeni čaj največkrat le zdravilno pijačo, v tradicijah drugih narodov pa je skorajda oblika kulturnega ceremoniala. Zato bi bilo učinkovito, če bi uvedli razne vrste čaja in razne načine kuhanja čaja, ki bi ga servirali seveda v primernih posodah; samo po sebi je umevno, da bi v čajnici lahko postregli ljudi z različnimi čajnimi pecivi. Posebna privlačnost tega prostora bi bila glasba z magnetofonskega traku, ki pa bi bila nujno zgolj klasična oziroma bi obsegala tudi slovenske glasbe ne umetnine od Gallusa, Dolarja in Novaka — do pesmi Slovenskega okteta.

LIKOVNA VZGOJA

Za načrtno vzgojno delo ne zadostuje zgolj vizualni učinek, ki ga razstave dajejo (pri nerazgledanem človeku je ta učinek večkrat celo negativen), zato bi bilo treba razstave dopolnjevati s propagandnimi efekti, razlagami, predavanji itd. Navedli bi nekaj tem, ki bi v glavnem nakazale smer naše akcije:

- zgodovina slikarstva, kiparstva, arhitekture
- slikarske in kiparske tehnike
- likovna umetnost v primerjavi z drugimi področji umetnosti
- spoznavanje posameznih obdobj, najpomembnejših umetnikov
- zgodovina slovenskega slikarstva in kiparstva
- arhitektura in umetnostne vrednosti Rog. Slatine
- itd.

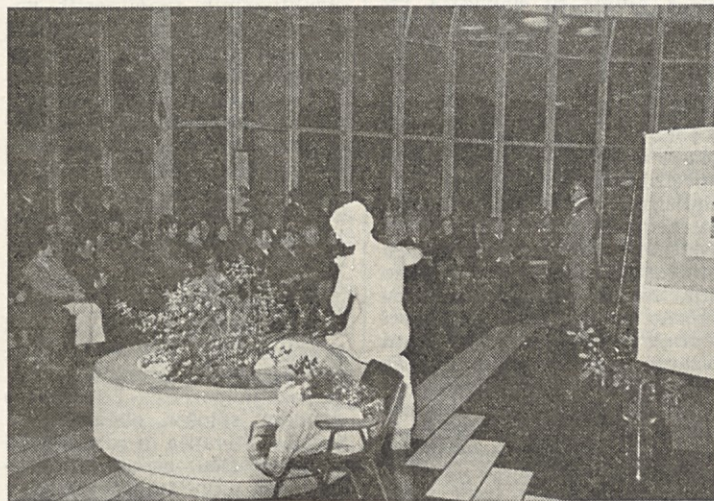
nega, stopnice niso zaščitene proti drsenju, volumen omar ne zadošča, odpada omet itd. Več o tem morda kdaj drugič. Glede na to je sestavljen zelo zajeten popis za odpravo teh pomanjkljivosti.

Pričujoči članek ima skromen namen. Z raznovrstno problematiko naj se seznaniijo vsi naši delavci. Razumejo naj, da rešitev ni v izstavitvi naročilnice za popravilo oziroma v sklenitvi pogodbe z nabavo. Zunanji in notranji pogoji nam nalagajo trezen premislek pred odločitvijo. Odložitev nabav ali izvršitve rekonstrukcij ne bo pestila le nek samoupravni organ ali celo poedinca.

Sč.

GLASBENA UMETNOST

Ugotoviti moramo, da so nepredramljeni interesi, nenavajenost in neizoblikovani okus kljub radiu, televiziji in ploščam še dandanes krivi, da nimamo pravega kulturnega odnosa do glasbene umetnosti. Zavedati pa se moramo, da gostje iz mnogokaterih razlogov v času svojega bivanja v turističnem kraju želijo prav kvalitetno glasbo, bodisi klasično, bodisi zabavno. Pod zabavno glasbo napak razumemo, da je to zgolj internacionalistična glasbena plaža, ki marsikateremu tujcu ni po godu, ker je pač odšel na potovanje, da bi doživel značilnosti njemu neznanih krajev, torej tudi njemu neznane narodne glasbe.

Otvoritveni govor ob razstavi japonske grafike

Iz teh osnovnih razlogov bi bilo treba začeti z estetsko glasbeno vzgojo.

Nanizal bom zopet nekaj tem, ki pridejo v poštev za naše delo:

- zgodovina razvoja glasbe
- instrumenti
- zgodovina slovenske glasbe
- slovenski skladatelji
- kaj je in kaj ni narodna glasba
- velikani glasbenega izraza
- opera skozi stoletja
- zabavna glasba skozi zgodovino
- itd.

Navedene oblike zahtevajo mikavnost in prilagojenost.

BESEDNA UMETNOST IN GLEDALIŠKA KULTURNO ESTETSKA VZGOJA

Osnovna naloga te dejavnosti je vzbujanje zanimanja za besedno, oziroma gledališko umetnost. Sodobni način življenja z množičnimi občili (radio, televizija, film) prinaša ljudem zgolj površne kulturne informacije in užitke, ki sčasoma spodjedajo nekdanjo slo-

vensko kulturno osnovo, ki je bila v branju dobre literature. Sprememba, ki nastaja, ima svoje dobre posledice, še več pa slabih. Zlasti pogrešamo poglobljenost kulturnega življenja, ki ga prinaša predvsem resnična besedna umetnost. Zato bi bilo treba tudi naše delo vključiti v splošen napor kulturne javnosti, da bi se dvignilo zanimanje za dobre knjige, za lepo slovensko besedo in za gledališče, ki je ponos slovenske narodne kulture.

Da bi vsaj do neke mere dosegli te cilje, bi bilo treba storiti tole:

1. Urediti in opremiti knjižnico s čitalnico, ki je bila namenjena domačinom in prilagojena tudi gostom.

2. Povezati se z društvom slovenskih pisateljev, ki je zmeraj pripravljeno po svojih močeh pomagati k razširjanju slovenske umetniške besede. Organizirali bi:

- večer sodobnih slovenskih pripovednikov
 - večer slovenske sodobne poezije
 - večer partizanske lirike
 - večer pogovorov s sodobnimi slovenskimi pisatelji itd.
- Poleg tega bi mimo društva slovenskih pisateljev lahko sami organizirali literarne večere skritih talentov, ki živijo in delajo med nami. Iskali bi tudi druge primerne oblike aktivnega sodelovanja naših delavcev.

3. Nadalje bi se bilo treba povezati z Društvom slovenskih gledaliških umetnikov, ki bi nam pomagali organizirati samostojne recitacijske večere in dali strokovne nasvete za uspešno amatersko gledališko ustvarjalnost. Posamezni gledališki umetniki in tudi naši aktivni člani bi podajali slovenske besedne umetnine od slovenske narodne pesmi do Cankarja in sodobnih piscev.

4. Organizirati bi bilo treba predavanja s področja gledali-

ške zgodovine oziroma gledališke problematike sploh. Abonent celjskega gledališča naj bi razvijali tudi večjo družabnost ter se po predstavah pogovarjali o značilnostih dela, ki so ga gledali. Primerne razlage naj bi jim poglobile razumevanje celotnega programa. Kje in kako to storiti, je stvar organizacije.

PREDAVANJA

Veliko zanimanje za predavanja, ki jih spremljajo slikovna, filmska in druga sredstva, nam narekujejo, da jim posvetimo posebno pozornost. Te oblike predavanja so mikavne tudi za turiste in goste, zato bi bilo dobro v času turistične sezone predavanja tudi prevajati. Za popularizacijo kraja pa bi bilo treba za posamezne skupine organizirati predavanja o lepota in znamenitostih Rogaške Slatine in bližnje okolice kar v njihovem jeziku. Ta naša aktivnost bi mogoče pripeljala do tega, da bi prišlo do raznih izmenjav med našimi in tujimi turističnimi skupinami. Takšna izmenjava, ki nosi značilnosti študijskega programa, bi nedvomno mnogo doprinesla k našemu turizmu in kraju.

Primerna predavanja o urejevanju vrtov, cvetličnih nasadov, o stanovanjski kulturi, predvsem pa o zaščiti in ohranjanju okolja, bi nam mnogo doprinesla k urejevanju in čiščenju kraja.

JUGOSLOVANSKI SAMOUPRAVNI SOCIALIZEM

Zelo veliko tujih turistov prihaja k nam z željo, da bi se seznanili s socializmom, predvsem seveda z jugoslovansko obliko samoupravnega socializma. Dejstvo je, da prav v tem smislu za turiste nismo prav ničesar storili, zato so izpostavljeni informacijam, ki jih dobijo po naključju, te pa so večinoma zelo površne ali celo napačne. Zato bi bilo mogoče pametno, če bi organizirali vsaj dvojice standardnih predavanj, s katerimi bi turisti na njihovo željo seznanili:

1. z zgodovino in ureditvijo sodobne Jugoslavije in

2. z našim samoupravnim sistemom.

Če bi začeli uresničevati ta okvirni načrt za kulturno estetsko izobraževanje v turističnem kraju, bi počasi premostili prepad med kulturo in najrazličnejšimi sloji delovnih ljudi in zlasti naše mladine. Hkrati bi o takem pisanem in stalno dopolnjevanem programu, ki bi bil po želji najrazličnejših okusov in stremeljenj, našli zadovoljstvo tudi tujci in tako spoznali, da je pri nas kultura važen kreator socialistične družbe.

MARJAN UNGAR

Rezultati novoletnega anketiranja gostov

V LANSKI JANUARSKI ŠTEVILKI NAŠEGA GLASILA JE BIL OBJAVLJEN ČLANEK »ANKETIRANJE NAŠIH GOSTOV«. V NJEM JE GLAVNI UREDNIK SEZNANIL BRALCE O ENOLETNI ANKETI MED NAŠIMI GOSTI, KI JE BILA PRAV TEDAJ V TEKU. ČEPRAV JE OD ZAKLJUČKA ANKETE IN PREJEMA ELABORATA Z REZULTATI MINILO ŽE PRECEJ ČASA, SO UGOTOVITVE ŠE VEDNO AKTUALNE. V NEKAJ NADALJEVANJH BODO ZATO STRNJENO OBJAVLJENE GLAVNE NJIHOVE ZNAČILNOSTI.

O pomembnosti pridobivanja informacij s pomočjo anket je bilo v »Vrelcih« že nekajkrat pisano. Dodajmo k temu še nekaj misli. Delovna organizacija bo uspešno poslovala, če bo uspela zagotoviti stalno rast svoje proizvodnje. To je možno le, če bodo potrošniki segali po njenih proizvodih in če bo krog potrošnikov vedno večji. Kadar je ponudba večja kot popraševanje, kupujejo potrošniki le take izdelke, ki v največji meri zadovoljujejo njihove želje in zahteve v pogledu kvalitete, funkcionalnosti, estetskega videza, cene in v mnogih drugih pogledih. Želje in zahteve potrošnikov so zelo različne. Odvisne so od mnogih bolj ali manj poznanih dejavnikov kot so: starostna doba, poklic, spol, premoženjsko stanje, sredine, v kateri živijo, zdravstveno stanje in vrsta drugih. Zato mora vsak proizvajalec oziroma ponudnik želje in potrebe svojega tržišča in tudi tistega, ki bi ga želel pridobiti v največji možni meri, poznati. Enako mora vedeti v čem njegov proizvod potrošnika zadovoljuje in v čem ne, poznati, spremljati in proučevati mora konkurenčne in domače izdelke, skratka tržišče je treba spremljati, analizirati, raziskovati.

Vse to velja enako za razne storitve in v celoti tudi za naše zdraviliške storitve. S potrošnikom naših storitev prihajamo v neposreden stik, često pa le malo vemo, kako je z našo storitvijo zadovoljen, ali bo naš potrošnik tudi v bodoče, ali nas bo priporočal še drugim, kaj moramo izboljšati itd. Anketa je ena od preizkušenih metod za pridobivanje tovrstnih informacij. Gosti na ankete v veliki meri radi odgovarjajo, ker vidijo v tem skrb za njihovo počutje, za njihove želje in potrebe. Uspeh takih akcij pa je zagotovljen le pod pogojem, da rezultate ankete proučujemo in slabosti odpravimo ter dobre predloge tudi sprejememo.

Na podlagi takih spoznanj

in dejstev je bila v letu 1973 sprejeta odločitev o izvedbi strokovno pripravljene in organizirane ankete, ki naj bi v teku enega leta zajela tako število naših gostov, izbranih po določeni metodi, da bodo rezultati, to je njihovi odgovori in mnenja, lahko posplošeni na vse naše goste. Anketiran je bil vsak deseti gost, ki je v času od 15. julija 1973 do 14. julija 1974 bival v našem Zdravilišču več kot 3 dni. Vzporedno z anketo je v Novi terapiji tekla druga raziskovalna akcija, v kateri so sodelavci vsi naši zdravniki in zbirali določene podatke o vsakem desetem gostu, ki je prišel na zdravniški pregled ter jih tudi vnašali v poseben vprašalnik. Strokovno organizacijo in pripravo anketnih in zdravniških vprašalnikov smo zaupali specializirani organizaciji, Centru za raziskavo marketinga ZIT v Zagrebu, vse delo na izboru in zbiranje vprašalnikov pa so anketiranih gostov, razdelitev vzorno opravili naši sodelavci v obeh recepcijah, v sprejemni pisarni nove terapije in naša referentka za ekonomsko propagando. Njim gre velik del zasluga, da je bila anketa uspešno opravljena in da smo dobili nepričakovano velik odstotek odgovorov.

Anketni vprašalnik je bil izdelan v petih jezikih — v slovenskem, hrvaškem, nemškem, italijanskem in angleškem. Obsegal je 38 vprašanj z več podvprašanji. Razdeljenih je bilo 1.487 vprašalnikov — 321 slovenskih, 548 hrvaških, 452 nemških, 151 italijanskih in 15 angleških. Vrnjenih izpolnjenih je bilo 1199, to je več kot 80%. Anketo je izpolnilo in vrnilo:

- 268 domačih gostov samoplačnikov (22,3%),
- 430 domačih socialnih gostov (35,9%),
- 266 Avstrijcev (22,2%),
- 106 Nemcev (8,8%),
- 114 Italijanov (9,5%) in
- 15 ostalih (1,3%).

Od domačih gostov jih je bilo:

- 281 (40,4%) iz Slovenije,
- 313 (45,0%) iz Hrvatske,
- 48 (6,9%) iz Bosne in Hercegovine,
- 26 (3,8%) iz Srbije,
- 24 (3,5%) iz SAP Vojvodine, in
- 3 (0,4%) iz Črne gore.

Smotri in cilji anketiranja in zdravniškega opazovanja so bili dobiti informacije, kako naši gosti doživljajo Rogaško Slatino, naše Zdravilišče in vse, kar jim nudimo, zlasti pa:

— zbrati podatke o osnovnih strukturalnih značilnostih gostov: domači — tuji; starostna struktura; struktura glede na način plačila storitev; struktura v pogledu zdravstvenega stanja; socio-ekonomske karakteristike; struktura inozemskih gostov v pogledu domicilne države itd.;

— ugotoviti pomembne motivacijske značilnosti gostov: motivi prihoda; pogostost prihoda; splošno zadovoljstvo s posameznimi storitvami Zdravilišča; stališča o cenah; pripravljenost plačati večje cene za višji nivo storitev; pripravljenost priporočati Zdravilišče drugim; splošen občutek koristnosti bivanja in zdravljenja v Zdravilišču; osnovne dejavnike pri odločitvi za odhod v Zdravilišče in drugo.

Podatki ankete so računalniško obdelani in prikazani v 146 različnih tabelah. Odgovori na osnovna vprašanja, rekli smo, da jih je bilo 38, so v tabelah večkrat križani, podani so z vidika nekaj ali vseh naslednjih obeležij:

- stratum anketiranja (domači samoplačniki ali socialni gost, tujci po narodnosti),
- republiška pripadnost domačih gostov,
- vrsta kraja stalnega bivališča;
- višina dohodkov gospodinjstva,
- število družinskih članov,
- spol,
- starost,
- poklic,
- namere o prihodnjem prihajanju v Rogaško Slatino in
- priporočanje Rogaške Slatine prijateljem in znancem.

Iz toliko zornih kotov grupirani odgovori dajejo možnost vsestranske primerjave stališč gostov do vsakega vprašanja in realnega ocenjevanja dimenzije zadovoljstva ali nezadovoljstva.

Preden si bomo ogledali kakšne odgovore so anketiranci dajali na postavljena vprašanja še nekaj podatkov o naših gostih, ki smo jih dobili z anketo. Glede na način izbire

vzorca lahko po statističnih zakonitostih vse podatke posplošimo na vse goste, ki so v letu anketiranja bili v našem Zdravilišču.

Sestav po državni in domači po republiških pripadnosti ter načinu plačila smo navedli že spredaj. Po kraju stalnega bivališča je sestav naših gostov naslednji:

- iz glavnih mest države, republike ali pokrajine jih je 35,5%,
- iz večjih mest 18,8%,
- iz srednjih mest 18,8%,
- iz manjših mest 17,6% in
- iz vasi le 9,3%.

Vidimo torej, da imamo več kot 50% gostov iz državnih in republiških glavnih ter iz večjih mest. Prebivalci večjih mest imajo drugačen način življenja in druge zahteve kot prebivalci vasi in manjših krajev.

Anketirance smo vprašali, kakšni so po njihovem mnenju njihovi dohodki glede na sredino, v kateri živijo. Odgovori:

- nadpovprečni 18%,
- povprečni 72%,
- podpovprečni 8%,
- brez odgovora 2%.

Ta vidik je interesanten kot obeležje za »križane« odgovore, ker analiziramo ali je stališče tistega z višjimi dohodki do konkretnega vprašanja drugačno kot drugih in obrnjeno.

Imeli smo več moških — 61% kot žensk, ki jih je bilo 39%.

Zelo interesantna in važna je starostna struktura. Da so naši gostje pretežno starejši, smo vedeli, morda pa naša predstava ni bila taka kot jo je izoblikovala anketa. Starost naših gostov je takale:

do 35 let	7%
od 35 do 44 let	16%
od 45 do 54 let	37%
od 55 do 64 let	24%
nad 65 let	15%
brez odgovora	1%

Ti strukturni odstotki se nekoliko razlikujejo pri domačih in inozemskih gostih. Domači so relativno mlajši, ker jih je okoli 20% mlajših od 35 let, medtem ko je 26% Avstrijcev in 19% Nemcev starejših kot 65 let.

Anketa nazorno kaže, da so naši gostje ljudje srednjih let in starejši, saj jih je nad 45 let starih več kot tri četrtine. To dejstvo mora biti vedno prisotno pri oblikovanju naše ponudbe, zlasti pri možnostih rekreacije, zabave in razvedrila.

Po poklicih razlike po zasledovanju grupah niso posebno značilne. Delavcev je skupno 13%, od tega pri domačih samoplačnikih 11% in pri social-

(Nadaljevanje na 8. strani)

SPORAZUM O ZDRUŽEVANJU DELA IN SREDSTEV MED RADENSKO IN ROGAŠKO JE PODPISAN

O vsebini predloga sporazuma o združevanju dela in sredstev med Radensko in Rogaško smo obširneje poročali že v oktobrski številki vrelcev. Delavski svet v Radenski in naš zbor delegatov sta sklenila, naj se sporazum sprejme in podpiše. Vsak zase sta za podpis sporazuma pooblastila glavnega direktorja in predsednika delavskega sveta oziroma zbora delegatov.

O družbeni pomembnosti sklenjenega sporazuma med drugim priča tudi dejstvo, da so o podpisu sporazuma poročali v vseh sredstvih javnega obveščanja, to je v časopisu, radiu in televiziji.

Tolmačenje ekonomsko finančnega izrazoslovja

ZAKLJUČNI RAČUN

Za nami je leto 1975 in dela na sestavi obračuna poslovanja v letu, ki se je pravkar izteklo, so v polnem teku. V sorazmerno kratkem času bodo samoupravni organi in zbori delavcev obravnavali dosežene rezultate. Da bi naši delavci pri teh razpravah lažje aktivno sodelovali, bomo v tem sestavku poskušali čim bolj poljudno predložiti vsebino in pomen letnega zaključnega računa. Pri tem se bomo srečali z izrazi in pojmi, katere smo obravnavali v tej rubriki v dosedanjih sestavkih in tako dobili o njih nekako zaokroženo predstavbo. Često se pojem »zaključni račun« enači z besedo »bilanca«, kar pa ni pravilno. Bilanca (stanja) je le sistematičen prikaz sredstev in virov sredstev in kot taka del zaključnega računa.

Osnovni cilji in naloge zaključnega računa so:

- obračun in razdelitev letnega poslovnega rezultata;
- prikaz stanja (družbenega) premoženja in obveznosti organizacije združenega dela, ki izhaja iz sprememb, nastalih v preteklem poslovanju;

- ugotovitev in analiza dejavnikov, ki so vplivali na kakovost in količino doseženega poslovnega uspeha in

- dokončni obračun obveznosti do družbene skupnosti po zakonskih predpisih, samoupravnih sporazumih in drugih sprejetih obveznostih.

Sestavljanje zaključnega računa in predložitev Službi družbenega knjigovodstva je obveza temeljnih in drugih organizacij združenega dela. Vsebinska in oblika sta predpisani z več zakoni in drugimi predpisi ter so več ali manj enotni za vse vrste organizacij.

Bistveni sestavni deli zaključnega računa so:

- bilanca uspeha,
- bilanca stanja,
- poslovno poročilo in
- razne specifikacije in priloge, ki pojasnjujejo posamezne bilančne postavke ter izračuni raznih obveznosti.

Poglejmo te sestavne dele nekoliko pobliže. Še prej pa razložimo besedo bilanca. Beseda je latinskega izvora (bi-, lanx — skledica, ital. bilancia — tehtnica). V knjigovodstvu pomeni računski zaključek, imovinsko stanje na določen dan v obliki razlike med dohodki in izdatki, dobičkom in izgubo, aktivno in pasivo. V prenesenem pomenu označujemo z besedo bilanca pregled, obračun časa. V poslovanju s tujino govorimo o trgovinski bilanci, pri čemer mislimo na razmerje med uvozom in izvozom ter

o plačilni bilanci, ki vključuje vse denarne dohodeke in izdatke v poslovanju s tujino.

Bilanco si torej lahko zamisljamo kot tehtnico, kjer so na eni strani dohodki, na drugi stroški (bilanca uspeha), izravnavata teže pa je na strani stroškov, če so dohodki večji z doseženim ostankom dohodka (dobiček) ali na nasprotni strani, če nam obračun kaže izgubo. Pri bilanci stanja dajemo na eno stran vsa naša sredstva in na druge vire teh sredstev, oboje pa mora biti v popolnem ravnotežju.

Bilanca uspeha je (po zunanji obliki) predpisan obrazec, v katerem se prikažejo celotni dohodek, dohodek in njegova delitev ter nekateri posebni podatki, ki zanimajo planske, statistične in druge organe. Podatke prikažemo primerjalno za tekoče in preteklo leto. Tak prikaz daje možnost za primerjavo vsake postavke. Pri večjih razlikah je umestno in nujno raziskati in analizirati vzroke teh razlik, tako pozitivnih kot negativnih.

Celotni dohodek se izkaže po glavnih vrstah realizacije, enako porabljena sredstva — stroški. Doseženi dohodek se v prvem delu obrazca najprej ugotovi, v drugem delu pa se izkaže delitev tega dohodka tako kot jo že poznamo. To je: pokritje zakonskih in pogodbenih obveznosti, določitev dela za osebne dohodeke in razdelitev ostanka v posamezne sklade. O delitvi sklepajo, kot vemo, organi samoupravljanja in zbori delavcev. Ne bo odveč, če se spomnimo, da je ob letni ugotovitvi in delitvi dohodka možno o tem dejansko le delno prosto odločati, kajti o višini dohodka ter o njegovi delitvi odločamo praktično vse leto ob vsakem sprejemanju raznih poslovnih odločitev. Le malo je takih sklepov ali ukrepov, katerih učinek ne bi pozitivno ali (žal) negativno vplival na višino bodočega dohodka in tudi že vnaprej odločil o njegovi delitvi. Npr.: odločitev o investicijskih naložbah, če je prava, bi morala praviloma omogočiti večji dohodek, če pa nabavljamo nepotrebna osnovna sredstva, ki jih ne bomo zadostno izkoriščali ali ne bodo dala predvidenih učinkov, bomo imeli le večje stroške. Z najetjem kreditov se odločamo za dolgo vrsto prihodnjih let o delitvi dohodka, kajti sredstva za odplačilo kreditov moramo prvenstveno zagotoviti. S podpisovanjem pogodb in sporazumov se zavezujemo za odvajanje določenih dajatev itd.

Z izplačevanjem mesečnih akontacij osebnih dohodkov tudi že sproti razdelimo oziroma porabimo velik, celo največji del dohodka.

Slabi gospodarji bi seveda bili, če bi le ob koncu poslovnega leta ugotavljali uspešnost ali neuspešnost našega poslovanja. Zato naš poslovni uspeh stalno spremljamo, vsake tri mesece pa s »periodičnim obračunom« polagamo račune samemu sebi in družbenim kontrolnim organom (Službi družbenega knjigovodstva), doseženega dohodka pa med letom dokončno ne razdelimo. V »bilanci uspeha« kot sestavnemu delu zaključnega računa, kot že rečeno, ugotovimo naš uspeh za celo leto, ker leto predstavlja časovno obdobje, za katerega delamo popolni obračun ter doseženi dohodek dokončno razdelimo.

Uspeh je lahko tudi negativen, se pravi, da dohodek ne zadošča za pokritje že izplačanih osebnih dohodkov in obveznosti iz dohodka. Tedaj govorimo o izgubi, za katero moramo poiskati pokritje in to v bilanci uspeha izkazati. No, do sedaj smo gospodarili uspešno, kar želimo in moramo tudi v prihodnje, zato o izgubi ne bomo kaj več razglabljali.

V »bilanci stanja« izkažemo vrednost vseh sredstev, s katerimi razpolagamo v določenem trenutku, to je na dan 31. 12. ter vire teh sredstev. Tudi v tej bilanci izkazujemo podatke po stanju zadnjega dne tekočega in predhodnega leta. Namen primerjalnega prikazovanja je možnost primerjave in analize sprememb, nastalih v enem poslovnem letu.

Stanje naših sredstev in virov se stalno spreminja, povečuje ali zmanjšuje. Npr.: zaloga materiala, živil, pijač idr. se z nabavami poveča, z dnevno porabo zmanjšuje; denarna sredstva se z iztržki v gotovini in prejetimi plačili računov za naše storitve povečujejo, s plačili računov za nabavljeni material in storitve, z izplačilom osebnih dohodkov in z drugimi denarnimi izdatki zmanjšujejo, naše terjatve in obveznosti s prejemom ali izdajanjem računov nastajajo, s plačili se zmanjšujejo ali izginjajo, po delitvi dohodka se nam skladi povečajo itd. Vse te spremembe v knjigovodstvu spremljamo na za to določenih računih — kontih, enkrat letno pa skladnost knjižnih podatkov primerjamo z dejanskim stanjem s poznanim opravilom, to je z inventuro. Inventura ne zajame le popisovanja materialnih sredstev, marveč tudi denarna ter terjatve in obveznosti, se-

veda po drugačnem postopku. Vse ob inventuri ugotovljene razlike moramo raziskati in na ustrezen način po predhodni odločitvi samoupravnih organov vknjižiti (viške) ali izknjižiti (primanjkljaje). Vse vrste in oblike imovine ter njenih virov morajo biti razčiščene in v knjigovodstvu pravilno evidentirane pred sestavitvijo bilance stanja.

Bilanca stanja je dvostrani vrednostni pregled stanja sredstev in virov sredstev. Zakaj dvostrani? Priključimo si v spomin tolmačenja o sredstvih in njihovem grupiranju na lastne vire — sklade ter tuje — kredite, začasne obveznosti itd. Splošen princip vodenja knjigovodstva je ti. dvojno knjigovodstvo, to pomeni evidentiranje vsakega poslovnega dogodka in z njim nastale spremembe dvakrat, enkrat spremembo v sestavi sredstev in drugič v sestavi virov sredstev. Če to povežemo še s tolmačenjem besede bilanca, nam bo ta dvostranost počasi razumljiva.

Na eni strani bilance — v aktivni, izkažemo torej po določenem sistemu, grupiranju in vrstnem redu vrednostni sestav vseh naših sredstev, osnovnih, obratnih, rezervnih in sredstev skupne porabe, na drugi strani — v pasivi pa vse lastne vire teh sredstev, ki jih tudi že poznamo, to je poslovni sklad, rezervni sklad, sklad skupne porabe in vse tuje vire, kot so dolgoročni in kratkoročni krediti in razne začasne obveznosti. Kot že rečeno, morata biti obe strani bilance sredstev, to ročni in kratkoročni sklad sta aktiva in pasiva ali sredstva in viri sredstev v popolnem številčnem ravnotežju.

In čemu služi ta bilančni pregled v zaključnem računu? Zaključni račun je dokument trajne veljave in instrument polaganja obračuna dela sebi in družbeni skupnosti ob zaključku vsakega leta. Ta bilanca torej dokumentira stanje in sestav zaupane nam imovine, za strokovnjake — analitike in druge pa v svojem strokovnem izrazoslovju nudi podlago za proučevanje in ocenjevanje stanja strukture in dinamike rasti materialne osnove organizacije združenega dela.

Povejmo še nekaj o poslovnem poročilu! To poročilo je važen sestavni del zaključnega računa, glavne njegove naloge pa so:

- da obvesti organe upravljanja in vse druge, katerim je izročeno, o poslovanju in o rezultatih poslovanja;

(Nadaljevanje na 7. strani)

Poročilo o obračunu učinka v letu 1975

Za obdobje januar—avgust obračunani učinek znaša povprečno v Zdravilišču 15 % ali v seštevku izplačanih vrednosti točke za osem mesecev 234.

V »Zdraviliški dejavnosti« je izplačano prav tako 234 par ali 15 %, v enakem obdobju preteklega leta pa je bilo izplačano 18 %.

V »Polnilnici« je seštevek izplačanih učinkov 193, kar je v procentu od kalkulativne vrednosti 12 %; v preteklem letu je bilo v enakem obdobju izplačano 25 % učinka. Po posameznih delovnih skupinah in mesecih je izplačana vrednost učinka zelo različna, zato je priložen celoten pregled izplačanih vrednosti točke učinka.

Obračun učinka temelji na:

1. skupno dogovorjenih planskih izhodiščih:

— 280.000 nočitev v hotelski dejavnosti (ind. 109,6)

— 6 do 7 % večji obseg storitev v zdravstvu

— 38 milijonov steklenic mineralne vode (ind. 94,8)

— 1400 ton plina CO₂ (ind. 98,7)

— kalkulatивно — urno vrednost točke 0,02 din (ind. 121)

— pri delovni storilnosti doseženi v letu 1974 do 15 % učinka (v letu 1974 do 25 %)

2. planskih osnovah — delovni nalogi in planiranem delovnem času za posamezno delovno skupino, ki so jih sprejeli delavski sveti vseh TOZD in SDS ter sistemu obračuna, ki v zadnjih dveh letih ni bil spremenjen. Po sklepih DS je določeno za delovno skupino:

1. Zdravniki — je planska naloga 32.725 pregledov, za kar je planirano 14.256 delovnih ur. Iz ovrednotenih podatkov je izračunano merilo za letni obračun 18,4983 %. V obračunu se upošteva še dodatna poraba časa (5 minut) za vsak specialistični pregled.

2. medicinske sestre — ista delovna naloga kot pod 1. in planiranih 16.592 delovnih ur. Izračunano letno merilo 12,4191 %.

3. fizioterapija — 200.610 postopkov z normirano porabo časa, skupno z režijo planirano 72.976 ur.

4. pivnica — 302.000 kart za pitje vode (preračunano na enkratno pitje) in 9894 delovnih ur. Izračunano merilo 10,582 %.

5. dvigalo v NT — ovrednoten planiran promet fizioterapije in zdraviliški pregledi, ter 6842 delovnih ur. Izračunano merilo ze 0,6137 %.

6. sprejemna pisarna in laboratorij — promet pod 5. povečan za planiran promet pivnice in planiran delovni čas 25.950 delovnih ur.

7. ostali delavci v zdravstvu (čistilke, stacionarij) ponderirano poprečje izplačanih vrednosti točke za skupine od 1.—6.

V hotelih imajo delovne skupine kuhinj določeno plansko nalogo z vrednostjo planiranih obrokov hrane po prodajnih (za hrano po naročilu) oziroma obračunskih cenah (za penzijske obroke, menzo in interno realizacijo), delovne skupine v strežbi pa za vrednost planirane prodaje pijač, 5 % od prodaje tobačnih izdelkov, dohodek od igralnih avtomatov in postrežnino, zmanjšano za interno realizacijo kuhinj.

Tako znaša za

delovno skupino	planska naloga	plan. del. ure	merilo za letni obrač.
8. Zdrav. dom — strež.	7,846.129	48.083	6,914 %
9. — kuh.	7,848.924	48.004	7,257 %
10. Pošta — strež.	5,269.325	42.404	9,313 %
11. — kuh.	3,508.520	36.086	12,173 %
12. Slov. dom — strež.	2,517.683	15.114	6,795 %
13. — kuh.	2,294.000	22.571	11,648 %
14. Soča — strež.	1,757.279	10.633	6,771 %
15. — kuh.	1,665.055	15.580	10,793 %
16. Bohor — strež.	1,171.100	8.537	8,458 %
17. — kuh.	1,171.100	14.119	13,729 %
18. Sonce (strež. in kuh.)	1,502.568	22.982	17,157 %
19. Bellevue	521.031	8.540	19,950 %
20. Kavarna Zdrav. dom	731.464	10.287	15,407 %
21. Kavarna NT	205.944	3.612	19,182 %
22. Slaščičarna Pošta	511.407	4.491	10,056 %
23. Slaščičarna Zgb. dom	418.744	3.930	10,000 %
24. Vinotoč	890.440	5.843	7,869 %
25. Kegljšče	486.324	6.570	14,990 %
26. Bife kopališče	39.226	469	11,574 %

27. Poslovodja I ima ponderirano poprečje izplačane učinka Zdraviliškega doma — kuhinje, strežbe, kavarne in slaščičarne Zagrebški dom.

28. Poslovodja II ima poprečje Bohorja — kuhinje in strežbe ter Vinotoča.

29. Poslovodja III ima poprečje Sonca, Kegljšča in Bifeja v kopališču.

30. Poslovodja IV ima poprečje Slovenskega doma in Soče — kuhinje in strežbe.

31. Poslovodja V ima poprečje Pošte kuhinje in strežbe in slaščičarne ter Bellevuea.

32. Recepciji (vključno sobarice in vratarji) Pošta in Styria imata za plansko nalogo 224.600 nočitev (planirane nočitve brez hotela Donat, Bohorja in Stacionarija) in zato planirano število delovnih ur 126.436. Izračunano letno merilo je 9,524 %.

33. Vodstvo hotelov in vsi delavci v hotelu Donat prejemale ponderirano poprečje izplačane vrednosti učinka skupin od 8. do 26. in 32.

34. Vodstvo TOZD — Zdraviliška dejavnost prejme ponderirano poprečje izplačane učinka skupin od 1. do 6. in od 8. do 26. ter 32.

35. Polnilnica — delovna skupina ob polnilni liniji: Letna planska naloga je 38 milijonov steklenic mineralne vode in predvideva 126.100 delovnih ur. Izračunano merilo predstavlja urni izkoristek (norma) stroja v proizvodnem času, ki je za 1 uro krajši od obratovalnega časa izmene ob določeni zasedbi pri stroju. Norma je za stroj

Simonazzi veliki	9.600 stekleinc, 20 delavcev
Simonazzi veliki in mali	13.000 steklenic, 32 delavcev
Simonazzi mali in pralni stroj	3.400 steklenic, 16 delavcev
Winterwerb	2.400 steklenic, 14 delavcev

V obračunu se upošteva dodatna stimulacija za presežene količine planirane prodaje:

pri planirani prodaji nad 5 milijonov celotni % presežanja

pri planirani prodaji nad 3 milijone polovico % presežanja

pri planu do 3 milijone, četrtno % presežanja

36. Skladišče v polnilnici ima enako plansko nalogo kot polnilci in predvideno 62.552 delovnih ur. Norma je odvisna od obsega mesečne proizvodnje in je pri polnitvi do

2,6 milijona	510 steklenic/del. uro
pri polnitvi do 3,6 milijona	610 steklenic/del. uro
pri polnitvi nad 3,6 milijona	700 steklenic/del. uro

V obračunu se upošteva dodatna stimulacija kot pri polnilcih (35.).

37. Plinarna — delovna naloga je 1400 ton plina v jeklenkah in poraba v zdravstvu ter planiran delovni čas 21.120 delovnih ur. Merilo je 66 kg izkoriščenega plina na delovno uro. Plan je določen za kapacitete po priključitvi cevovoda.

38. Za delovne skupine — avtoparka (vključuje viličarje), vodstva TOZD, laboratorije, vratarje, kurjače in vzdrževalne skupine se obračuna učinek v višini ponderiranega poprečja izplačane vrednosti učinka v skupinah 35., 36. in 37.

39. Pralnica ima določeno delovno nalogo 555.300 kg oprane perila v planiranem delovnem času 46.823 urah. Izračunano letno merilo je 12 kg na delovno uro.

40. Komerciala prejme učinek izračunan za vodstvo TOZD Polnilnica (poprečje polnilnice — 38.).

41. Za delovne skupine v Vzdrževalni dejavnosti — razen pralnice — in v skupnih službah — razen komerciala, se obračuna učinek v višini ponderiranega poprečja izplačane učinka vseh skupin, ki imajo neposreden obračun učinka (1.—6., 8.—26., 32., 35.—37. in 39.).

Letne planske naloge so seštevek mesečnih zadolžitvev. Prav tako so planirane delovne ure po mesecih in delovnih mestih. V planu in v obračunu se uporabijo iste cene, za delovni čas pa analitična ocena in kalkulativna vrednost točke. Na osnovi podatkov izdelamo obračun učinka mesečno za predpretekli mesec. Vrednost za izplačilo pa določa na podlagi mesečnega in kumulativnega obračuna svet zdravstva, svet hotelov, delavski svet Polnilnice ter delovna skupina pralnice in komerciala. Vsa izplačila učinka med letom so akontacija na končni letni obračun.

Za oceno sprejetih normativov dajemo naslednje podatke:

	doseženo plan	ure dela	delovna naloga	na del. uro
Zdravniki	1974 11.862	11.862	29.886	2,5 pregl.
	1975 14.256	14.256	32.725	2,3
Med. sestre	1974 14.251	14.251	29.886	2,1 pregl.
	1975 16.592	16.592	32.725	2,0
Fizioterapija	1974 54.685	54.685	30,225.524	553 točk iz postop.
	1975 72.976	72.976	34,547.768	473
Pivnica	1974 8.341	8.341	286.255	34 kart za pitje
	1975 9.894	9.894	302.000	31
Dvigalo	1974 5.912	5.912	8,853.750	1497 din
	1975 6.842	6.842	11,103.197	1622 din
Sprej. pisarna	1974 21.810	21.810	9,472.640	434 din
	1975 25.950	25.950	12,009.197	462 din
Zdrav. dom strež.	1974 45.253	45.253	7,985.998	176 din
	1975 48.083	48.083	7,846.129	163 din
Zdrav. dom. kuh.	1974 44.690	44.690	7,811.495	174 din
	1975 48.004	48.004	7,848.924	163 din

Požarna varnost in delovna zaščita

I. POŽARNA VARNOST

Okolje, v katerem živimo, nam daje razne dobrine za zadovoljevanje dnevnih potreb. Proizvajamo jih z raznoterimi pripomočki, ki pa niso nedolžni, če z njimi nepravilno ravnamo. Kuharice so rešene kurjenja s premogom, zamenjala ga je elektrika, gorilni plin ali kurilno olje. Vsi viri toplotne energije so varni, če z njimi pravilno ravnamo in če so na prave v brezhibnem stanju. Majhna okvara ali poškodba je lahko smrtna ali požarno nevarna. Da preprečimo nevarnost na električnih napeljavah, moramo paziti, da so vedno v brezhibnem stanju, se pravi, da jih ne smemo krpati, ampak poškodovan kabel ali varovalko moramo zamenjati. To delo smejo opravljati samo kvalificirani električarji. Rakana so vtičnice in varovalke v električnih omaricah. Vtičnice so razmajane, niso trdno pritrjene v zid. To je velika napaka naših delavcev v hotelih, ker ali ne vedo, ali nočejo vedeti, kako se kabelski vodnik sname iz vtičnice. Gotovo ne s silo, ampak se z eno roko prime vtičnica, z drugo roko pa se izvleče vtič. Niso redkost premo-

ščene varovalke (krpane). Nemogoče je ugotoviti krivca, ker je to opravil neki naš delavec, ki tam dela. Vse te napake so požarno in življenjsko nevarne. Za primer požara razpolagamo z ročnimi gasilnimi aparati. V naši OZD imamo naslednje gasilne aparate, ki so tudi razmeščeni po svojem namenu:

1. Gasilni aparati na CO₂ plin za gašenje začetnih požarov vsakega materiala. Enostavni so za rokovanje. Odvijemo ventil in pramen plina obrnemo na žarišče. Cev lahko primemo samo na izoliranem mestu. Nevarnost je, da dobimo opekline zaradi nizke temperature.

2. Gasilni aparati na peno tip PH. Namenjeni so za gašenje začetnih požarov. Te aparate ne smemo uporabiti pri električnih napravah (vzrok požara elektrika). Primerni so za gašenje vnetljivih tekočin. Rokovanje: odvijemo navoj, ga obrnemo pokonci, dobro stresmo, in iz aparata dobimo curek pene, ki jo usmerimo na žarišče.

3. Gasilni aparati na prah tip S. To so novejši aparati, primerni za gašenje vseh vrst

požarov. Posebno so priporočljivi za gašenje arhivskih požarov, ker z gašenjem ne poškodujemo dokumentov. Aktiviramo jih na naslednji način: izvlečemo varovalko na ročaju, ročaj pritisnemo navzdol in curek izhajajočega prahu usmerimo na žarišče.

Ko smo začetek požara pogasili, moramo ugotoviti, če ni ostankov ognja, ki bi se ponovno razplamtel. Razen navedenih aparatov so še hidranti v objektih in ob njih ter gasilni aparati napolnjeni z vodo. Zapomniti si moramo enkrat za vselej, da lahko požar električnih naprav in njihovih instalacij gasimo le s CO₂ in prahom. Druga protipožarna sredstva za te namene je smrtno nevarno uporabljati. Ker želimo imeti protipožarno varnost na naših objektih, se moramo ravnati po naslednjih navodilih:

a) Ne smemo kopiciti gorljiv in lahko vnetljiv material v prostorih.

b) Odpadnega papirja ne odlagamo na stopnicah ali na podstrešju.

c) Vnetljive tekočine (benzin, razredčila in podobno) morajo biti tesno zaprte in shranjene v posebnem prostoru.

Uporaba v zaprtih prostorih, ki niso zračeni, ni dovoljena.

d) Mastne cunje odvržemo v pločevinaste zaprte posode.

e) Goreči čiki spadajo v pepelnik in ne na tla.

f) Po končanem delu, preden zapustimo delovno mesto, pogledjmo, ali smo ugasnili luči, izključili rešo, privrli plin. Ob prihodu v delovni prostor, še posebno v kuhinjo, ne prižgimo luči, dokler se nismo prepričali, da ni prisoten plin, ker bi bil lahko vžig žarnice katastrofalen.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tolmačenje ekonomsko finančnega izrazoslovja

(Nadaljevanje s 5. strani)

— da skrbno ugotovi in analizira dejavnike, ki so vplivali na kvaliteto poslovanja in dosežene rezultate in

— da služi kot trajnejši vir sistematično urejenih podatkov za analizo in proučevanje dela in razvoja delovne organizacije v daljših (nekajletnih) časovnih obdobjih.

Vsebinska in oblika poročila nista predpisani, primerno in smiselno pa je, da sta dalj časa enaki zaradi lahke primerjave dosežkov v nekaj zaporednih letih. Naše poslovno poročilo obsega več poglavij, v katerih so prikazani in obrazloženi:

— splošni podatki naše delovne organizacije o ustanovitvi, poslovnem predmetu, notranji organizaciji idr.;

— podatki o delu samoupravnih organov v letu, za katerega se sestavlja;

— podatki o naši delovni skupnosti, o številu in strukturi delavcev, o strokovnem izobraževanju in štipendiranju, o skrbi za družbeni standard ipd.;

— zbirni pregled doseženih rezultatov po količini in vrednosti;

— delo posameznih temeljnih organizacij združenega dela in sektorjev skupnih služb;

— pregled delovnega časa, to je količine vloženega dela in izgubljenega časa, za katerega pa smo iz dohodka prejeli nadomestilo (državni prazniki, dopusti, bolezenski in drugi izostanki);

— vrednost opravljenega dela, to je proizvodnje in storitev, doseženi celotni dohodek in njegovo delitev ter analiza uspešnosti;

— stanje sredstev in skladov kot rezultat dela in sprememb v preteklem letu, opravljene investicijske in druge denarne naložbe;

— podatki o doseženih in obračunanih osebnih dohodkih ter

— najvažnejše naloge v prihodnjem letu.

Tudi ob izdelavi tromesečnih (periodičnih) obračunov sestavljamo poročila o poslovanju, vendar krajša in strnjena in v njih prikazujemo le nekaj glavnih podatkov o rezultatih dela v tromesečjih tekočega in predhodnega leta.

Razen teh treh prikazanih bistvenih sestavnih delov — bilance uspeha, bilance stanja in poročila o poslovanju — smo rekli, da vključuje zaključni račun še razne priloge, ki razčlenjujejo posamezne postavke bilance ter razne izračune obveznosti in osnove za delitev dohodka npr. obračun obveznosti za prometni davek, davek iz dohodka, prispevke interesnih skupnostim, formiranje rezervnega sklada itd.

Omenili smo, da je sestavitev letnega zaključnega računa obvezna kot obračun dela, ki ga predložimo pristojnim družbenim kontrolnim organom. Zaključni račun pa je tudi samoupravni akt posebne vrste, v katerem se izraža osnovna ustavna pravica delavcev v združenem delu, to je samoupravno odločanje o svojem delu, o vrsti in obsegu proizvodnje in sklepanje o delitvi doseženega dohodka kot rezultata združenega dela v temeljni organizaciji.

A. T.

Pošta strežba	1974	43.891	6.537.023	148 din
	1975	42.404	5.269.325	124 din
kuhinja	1974	43.778	4.376.910	125 din
	1975	36.086	3.508.520	97 din
Slov. dom strežba	1974	15.302	2.782.651	181 din
	1975	15.114	2.517.683	166 din
kuhinja	1974	22.999	2.610.419	113 din
	1975	22.571	2.294.000	101 din
Soča strežba	1974	8.250	1.704.379	206 din
	1975	10.633	1.757.279	165 din
kuhinja	1974	13.474	1.624.445	120 din
	1975	15.580	1.665.055	106 din
Bohor strežba	1974	8.552	1.496.183	174 din
	1975	8.537	1.171.100	137 din
kuhinja	1974	17.307	1.747.380	100 din
	1975	14.119	1.171.100	82 din
Sonce	1974	18.625	1.526.047	81 din
	1975	22.982	1.502.568	65 din
Bellevue	1974	9.366	607.598	64 din
	1975	8.540	521.031	61 din
Kavarna Zdrav. dom	1974	9.024	728.130	80 din
	1975	10.287	731.464	71 din
Kavarna NT	1974	3.296	196.919	59 din
	1975	3.612	205.944	57 din
Slaščičarna Zgb. dom	1974	4.369	455.231	104 din
	1975	3.930	418.744	106 din
Slaščičarna Pošta	1974	4.109	534.757	130 din
	1975	4.491	511.407	113 din
Vinotoč	1974	5.697	698.314	122 din
	1975	5.843	890.440	152 din
Kegljišče	1974	5.333	395.612	74 din
	1975	6.570	486.324	74 din
Kopališče bife	1974	431	38.564	89 din
	1975	469	39.226	83 din
Recepција	1974	124.934	255.418	2,0 nočitev
	1975	126.436	224.600	1,8 nočitev
Polnilnica	1974	108.719	40.234.797	370 stekl.
	1975	126.100	38.000.000	301 stekl.
Skladišče	1974	61.066	40.234.797	658 stekl.
	1975	62.552	38.000.000	607 stekl.
Plinarna	1974	21.477	1.424.568	66 kg
	1975	21.120	1.400.000	66 kg
Pralnica	1974	39.576	527.680	13 kg
	1975	46.823	555.300	12 kg

Poročilo je sestavljeno za obravnavo obračuna učinka na 16. seji Zbora delegatov dne 17. oktobra 1975.

EFŠ — SLUŽBA ZA PLAN
IN ANALIZE

Požarna varnost in delovna zaščita

(Nadaljevanje s 7. strani)

g) Strojnice in prostori, kjer se kuri, morajo biti čisti, kurilni material na posebnem mestu, nikoli pa ne pri kurišču.

h) Prav resno še eno opozorilo. Če delavci po končanem delu ne pospravijo delovišče, ne krivim delavce, ampak predelavca, delovodjo, skupinovodjo in druge odgovorne osebe. Menim da mora delavec opraviti tisto, kar mu je naloženo. Če je površen, odgovarja za to svojemu nadrejenemu. Za pospešitev protipožarne preventive je nujno urediti naslednje:

- objekte oskrbeti s protipožarnimi sredstvi in jih vzdrževati v brezhibnem stanju;

- hotelske delavce je treba poučiti o tehniki gašenja požarov;

- pazniki, portirji, odgovorne sobarice bi morali biti aktivni člani gasilskega društva, ker je to sestavni del njihove službe;

- obvezna udeležba pri predavanjih in testiranje delavcev s področja varstva pri delu in požarne varnosti;

- protipožarna sredstva tiizirati na celoletno OZD.

Delavec — samoupravljalec se mora zavedati, da ima pravice, iz katerih izhajajo tudi obveznosti; če ne izvršuje svojih obveznosti, mora za to odgovarjati. V teku meseca decembra in januarja bodo predavanja o varstvu pri delu in o požarni varnosti. Udeležba je obvezna. Ob zaključku predavanja bo testiranje.

II. ZAŠČITA DELAVCEV NA DELOVNEM MESTU

Največkrat menimo, da je delavec zaščiten, če smo mu dali na razpolago delovno obleko, rokavice, čevlje, očala

itd., ne ugotavljamo pa, v kakšnih pogojih dela: visoka temperatura, vlažen zrak, preprih, nezavarovano delovno mesto, hiter padec temperature (kuhinja — hladilnica), strupeni plini, dušljivi plini, svetloba, vibracije, ropot in podobno. Neenakomeren delovni dan ali pa stalno podaljšanje delovnika ima dve negativni značilnosti: pogoste poškodbe na delu in bolniški stalež. Zgovoren dokaz za to trditev so poškodbe na delu v tem letu. Če primerjamo število poškodb v TOZD v odnosu na zaposlene, smo dossegli dokajšen uspeh. Takoj pa moramo ugotoviti, da je TOZD Polnilnica malo delala v podaljšanem času, v drugih TOZD pa je bilo delo organizirano v izmenah. S tem je dokazano, da na poškodbe močno vpliva utrujenost, ki je toliko bolj intenzivna, ker zaposluje pretežno žensko delovno silo. To nam naj bo v premislek pri organizaciji delovnega procesa, saj vemo da bolniški stalež do enega meseca plača OZD. Posebej bi morali analizirati nekatere poškodbe na delu. V kuhinjah so pretežno urezi pri mladih delavcih.

Nek dogodek se je na srečo končal brez hudih posledic, lahko pa bi bil tragičen. Pripetil se je ob neumestni žalitvi v delavnici pri stoječem vrtalnem stroju. O tem ne želim dati komentarja, ampak opozarjam, da do takšnih primerov ne sme priti, če pa že pride, je nujno poskrbeti za kaznovanje krivcev.

Pri pregledih na objektih še vedno ugotavljamo pomanjkljivosti. Vedno se najde izgovor: ni časa, ni materiala, saj se tu še ni nič hudega zgodilo, saj ljudje pazijo. Takšni izgovori niso na mestu.

In memoriam Vinku Rodeli

Častitljiva starost in bolezen sta pobrali našega morda najstarejšega delavca. Bil je v 85. letu starosti. Od leta 1951 je bil v pokoju.

Pri Zdravilišču se je zaposlil že leta 1916. V Rogaško Slatino je prišel kot frontni ranjenec v vojno bolnico. Vse od takrat pa do upokojitve je bil stalno zaposlen v tukajšnji zdraviliški delovni organizaciji. Po osvoboditvi je bil izvoljen za prvega predsednika zdraviliške sindikalne organizacije. Delal je na delovnem mestu strojnika v polnilnici. Nekaj časa je bil tudi njen direktor.

Ohranili ga bomo kot dobrega tovariša in prizadevnega delavca v lepem spominu.

Hotel bi reči še nekaj besed o uporabi osebnih zaščitnih sredstev. Tukaj še nismo prišli do željenega cilja, to pa zaradi tega, ker nimamo moči, ali je nočemo imeti, da bi od delavca zahtevali izpolnjevanje varnostnih ukrepov. Zdi se mi odveč, da bi med samoupravljalci morali vse urejati s pisnimi ukazi. S tem se zgubi največja samoupravljalna dobrina, to je spoštovanje dogo-

vora, saj imamo enak interes. V bodoče mi je edina želja, če se kaj dogovori v zvezi varstva in varnostnih ukrepov, da izvršujemo dogovorjene roke, ne pa ponavljamo vedno znova iste stvari v zapisniku.

Od vodilnih delavcev pa pričakujem popolno podporo za poučevanje delavcev o varstvu pri delu.

P. J.

Rezultati enoletnega anketiranja gostov

nih gostih 23 %. Sorazmerno velik delež jih je z visoko in višjo izobrazbo — 18 %, domačih samoplačnikov celo 23 %. S srednjo izobrazbo jih je 17 %. Visok odstotek je upoko-jencev — 27 % ter pri tujcih gospodinjah, pri Avstrijkah celo 18 %.

Glede na število družinskih članov je struktura naslednja:

1 član	11 %
2 člana	31 %
3 člani	26 %
4 člani	20 %
5 in več članov	10 %
brez odgovora	2 %

Sedaj pa preidimo na pomembnejše podatke, zbrane iz odgovorov.

Na vprašanje, koliko dni nameravajo ostati v Rogaški Slatini jih je 34 % navedlo eden do dva tedna, pri tem kar 81 % Italijanov, domačih samoplačnikov 53 %, dočim Nemcev le 16 %. Kar 56 % vseh gostov ostane na kuro od dva do tri tedne, pri tem je 74 % domačih socialnih gostov razumljiv delež. Nad 3 tedne jih ostane 7 %, manj kot en teden pa 3 %. Važna je ugotovitev, da so pri dolžini bivanja majhne razlike glede na višino dohodkov, kar navaja na zaključek, da so naše cene sprejem-

ljive. Na to nas navede odgovor tudi na še eno od naslednjih vprašanj. Nimamo pa še s tem indikacije, kako bi bilo, če bi v določenih dobach leta cene drugače diferencirali kot jih sedaj. Najmanj časa so v Zdravilišču prosti poklici, največ upoko-jenci.

V zvezi z dolžino bivanja gostov pri nas je važna še ugotovitev, da jih je od skupnega števila skupaj 40 % manj kot tri dni, to so razni prehodni gosti, udeleženci seminarjev in podobno. Od tistih, ki so tu več kot 3 dni pa jih ogromna večina, preko 90 % pride na zdravljenje ali na shujševalno kuro in le malo je tistih, ki ne gredo k našemu zdravniku.

(Se nadaljuje)

A. T.

Ponovno izide knjiga o ČRNI ROKI

Najbolj iskana knjiga letos pri nas je bila knjiga Jožeta Vidica PO SLEDOVIH ČRNE ROKE. Prva naklada 7000 izvodov je bila razprodana v dveh tednih. Prvi bralci so poslali avtorju nekaj pripomb, opozorili so ga na zločine, zločince in žrtve, ki zanje še ni vedel, in Jože Vidic se je znova podal po sledovih črne roke, da je knjigo dopolnil. Knjiga je narasla za nad 100 strani in bo ponovno izšla 20. decembra. Bralci, ki bi knjigo naročili pred izidom in jo plačali do 15. decembra, jo dobijo za 180 din, kolikor je veljala prva izdaja. Po 15. decembru bo cena knjige zaradi povečane obsega 202 din.

Naročila je treba poslati na naslov: Založba Borec, 61001 Ljubljana, Miklošičeva 28, p. p. 203.

Hkrati z naročilom je treba nakazati 180 din po položnici na račun št. 50101-603-45772 s pripisom »Za črno roko«.

Založba vam še posebej priporoča naslednje svoje izdaje: Jože Vidic: ZLOČIN PRI LENARTU (160 din), Vinko Trinkaus: OBVEŠČEVALCI (190 din) in Spectator: MAFIJA VČERAJ IN DANES (185 din).